

2. Выготский Л. С. Детская психология / Л. С. Выготский // Собрание сочинений : в 6 т. / под ред. Д. Б. Эльконина. – М. : Педагогика, 1984. – Т. 4. – 433 с.
3. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
4. Додонов Б. И. В мире эмоций / Б. И. Додонов. – К. : Политиздат Украины, 1987. – 141 с.
5. Драганчук В. Музична психологія і терапія : навч. посіб. для студ. спец. «Музичне мистецтво» [Електронний ресурс] / В. Драганчук. – Східноєвр. нац. ун-тет ім. Лесі Українки, 2016. – 230 с. – Режим доступу : [esnuir.eunu.edu.ua/.../1/Drahanchuk\\_Muzyczna\\_psyholohiya\\_terapiya\\_Posibnyk](http://esnuir.eunu.edu.ua/.../1/Drahanchuk_Muzyczna_psyholohiya_terapiya_Posibnyk).
6. Дьяченко А. А. Психологический словарь-справочник / А. А. Дьяченко, Л. А. Кандыбович. – Мн. : Харвест ; М. : АСТ, 2001. – 576 с.
7. Заброцький М. М. Основи вікової психології / М. М. Заброцький. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2002. – 112 с.

8. Изард К. Э. Психология эмоций [Электронный ресурс] / К. Э. Изард ; пер. с англ. – СПб., 1999. – 464 с. – Режим доступа : <http://www.myword.ru>.

9. Ильин Е. П. Эмоции и чувства / Е. П. Ильин. – СПб. : Питер, 2001. – 752 с.

10. Крижановська Т. І. Напрями емоційного розвитку учнів – піаністів ДМШ / Т. І. Крижановська, Т. О. Демчук // Сучасна освіта і наука в Україні : збірник матеріалів XVIII Всеукраїнської науково-практичної заочної конференції (Київ, 24–25 січня 2014 р.). – Київ, 2014. – С. 54–56.

11. Рудницька О. П. Педагогіка загальна та мистецька : навч. посіб. для студентів ВНЗ / О. П. Рудницька. – К., 2002. – 270 с.

Дата надходження до редакції: 22.02.2018 р.

УДК 78.07: 374

Лілія МУЗИЧЕНКО,  
викладач вищої категорії,  
викладач-методист  
ВКНЗ «Володимир-Волинський педагогічний  
коледж імені А. Ю. Кримського»

## ВОЛОДИМИР МУЗИЧЕНКО: ВИКЛАДАЧ, КОМПОЗИТОР, ПИСЬМЕННИК, ГРОМАДСЬКИЙ ДІЯЧ

*У статті окреслено життєвий і творчий шлях Володимира Музиченка, талановитого музиканта й аранжувальника, викладача, громадського діяча, краєзнавця, письменника, який зробив вагомий внесок у розвиток культури Волині, зокрема міста Володимира-Волинського.*

**Ключові слова:** викладач, аранжувальник, композитор і письменник, очільник єврейської громади.

*В статті аналізується життєвий і творчий шлях Володимира Музиченка, талановитого музиканта та аранжировщика, преподавателя, общественного деятеля, краеведа, писателя, сделавшего весомый вклад в развитие культуры Волыни, в частности города Владимира-Волинского.*

**Ключевые слова:** преподаватель, аранжировщик, композитор и писатель, глава еврейской общины.

*The article analyzes the life and creative Volodymyr Muzychenko way of the talented musician and arranger, teacher, public figure, ethnographer, writer, who made a significant contribution to the development of the Volyn culture, in particular the city of Volodymyr-Volyns'kyi.*

**Key words:** lecturer, arranger, composer and writer, head of the Jewish community.

**Постановка проблеми.** Щоб збагнути глибину і багатство українського культурного простору Волині, неосяжність наукових інтересів та невичерпність майбутніх відкриттів, варто вивчати сучасне музичне життя, висвітлювати творчість обдарованих, професійно освічених педагогів, композиторів, громадських діячів, представників культурно-мистецького життя краю.

**Мета статті** – проаналізувати життєвий і творчий шлях Володимира Музиченка, сучасного культурного та громадського діяча Волині.

**Виклад основного матеріалу.** Музиченко Володимир Анатолійович народився 4 січня 1964 року в м. Сарни Рівненської області. Він був третьою дитиною в багатодітній інтернаціональній родині (батько – білорус, мати – єврейка). Розповіді батьків, особливо матері, яка під час Голокосту втратила практично всю родину і зазнала всіх жахів окупації у ході перебування в нацистському гетто, про жахи Другої світової війни відіграли неабияку роль у вихованні та світогляді хлопця.

У його родині завжди цінувалась освіченість: батьки доклали всіх зусиль, аби діти здобули вищу освіту. Крім того, саме від батьків однак успадкував любов до праці, техніки та інженерного мислення,



що так знадобилося йому в подальшому житті. Ще змалечку батьки прищепили йому любов до музики і це було природно, адже батько мав гарний музичний слух та чудовий тенор, а мати досить гарно співала. Про родинний зв'язок із музикою говорить і прізвище Володимир по батьківській лінії – Музиченко. Щодо материнської лінії, то завдяки генеалогічному дослідженню було з'ясовано, що прізвище його прабабусі – Співак – також має відношення до музики.

У вісім років Володя став учнем Сарненської музичної школи по класу фортепіано (викладач Ю. В. Романенко) і, починаючи з першого класу, постійно виступав на сцені. Минуло вже багато років, а хлопець і досі з неабиякою теплою згадує свого наставника – Віктора Миколайовича Лабуця, який не лише зумів розгледіти творчий потенціал талановитого учня, а й допоміг йому розкритися. Уже тоді Володимир відчуває потребу у створенні мелодій, що проявлялося в його перших спробах імпровізаційного музикування. Це більш яскраво окреслилося під час навчання у Ровенському державному музичному училищі (клас видатного музиканта Михайла Костючка). Саме будучи студентом Володимир відчув потяг до написання фортепіанних творів, які згодом увійшли до його збірки «Осінь, зачекай...».

Із 1985 по 1987 роки В. А. Музиченко проходив службу у збройних силах (м. Мукачеве на Закарпатті), спочатку в підрозділі зв'язку, а згодом – у військовому оркестрі, що фактично й стало продовженням його музичної кар'єри, адже саме там він отримав перший досвід гри в естрадному колективі.

Повернувшись із армії, хлопець познайомився зі своєю майбутньою дружиною, Жук Лілією Борисівною, тоді ще студенткою Ровенського педагогічного інституту. У 1988 р. молоді люди одружилися, а Володимир вступив до Ровенського державного інституту культури. Цього ж року молоде подружжя переїхало на постійне місце проживання до Володимира-Волинського, адже Лілія отримала сюди направлення

на роботу як молодий спеціаліст. Згодом у них народився син Сергій, який, як і батько, закінчив музичне училище, а також університет по класу саксофона.

Із перших днів у новому місті Володимир Анатолійович працює викладачем ДМШ, яку тоді очолював П. І. Філоненко, як соліст і учасник оркестру багато виступає на шкільних і міських концертах. За неабиякі успіхи у навчально-виховній діяльності, а також за професійну підготовку учнів до конкурсів та високі показники у професійній діяльності неодноразово відзначався грамотами.

У 1993 році Володимир закінчив навчання в інституті, а в 1996 народилася донька Тетяна, яка свого часу також закінчила музичне училище, а нині здобуває ступінь магістра в університеті по класу фортепіано.

У 90-х роках Володимир Музиченко захопився естрадним аранжуванням на електронних музичних інструментах. Окрім власних мелодій, аранжував пісні для місцевих співаків, переважно молодих, які залюбки співали під фонограму із записом оркестрового естрадного супроводу.

У цей час Володимир багато доводилося спілкуватися із талановитими дітьми, які займалися вокалом і брали активну участь у конкурсах і фестивалях. Ось як згадує про це Володимир Анатолійович: «Я завжди підтримував інтерес дітей до співу, оскільки це – один зі шляхів виховання в людині естетичного смаку і сприйняття світу через призму прекрасного в умовах нав'язування людям фальшивих цінностей, цинізму і агресії». Саме тоді композитор, зрозумівши, що для дітей бракує цікавого естрадного репертуару, починає писати власні дитячі пісні на тексти місцевих поетів-аматорів [2, с. 2]. Зокрема, В. А. Музиченком написані пісні на тексти таких поетів, як Н. Гись, Б. Янович, О. Лель, Л. Патлашинська, Н. Шугніло, Ю. Музиченко, В. Трохимук, С. Бояркевич, Г. Маніва, В. Остапчук, Й. Струцок, Г. Ващук, Н. Денисюк, В. Кахалашвілі, І. Кохановський, Л. Вищеславський, Г. Сербін, В. Захарда, Т. Кочеткова та ін. Його завжди хвилювали теми патріотизму, любові до рідного краю і рідної мови, загальноетичні теми. Деякі тексти були написані до вже готових інструментальних творів і відразу стали піснями, а деякі композитор створив самостійно [8].

Юні співаки, виконуючи пісні свого наставника, неодноразово перемагали на таких престижних конкурсах і фестивалях, як «Золота підкова» (м. Ковель), «Зірки, на сцену!» (м. Київ), «Крок до зірок» (м. Київ), «Юні голоси» (м. Володимир-Волинський), «Володимир» (м. Володимир-Волинський), «Шоу – західний регіон» (м. Рівне), «Азовські вітрила» (м. Скадовськ), «Срібні дзвіночки» (м. Луцьк), «Паросток» (м. Нововолинськ). Із його аранжуваннями пісень «Моя Волинь», «Пісня про Трускавець» Ірина Хом'як, учасниця Всеукраїнського пісенного конкурсу «Зірки, на сцену!» в Трускавці, вийшла у фінал, а із твором «Кольорова пісенька» на слова В. Трохимук Настя Сисоєва виступала на конкурсі «Крок до зірок» у столиці. Чимало аранжувань пісень зробив композитор для дітей, які брали участь у щорічному міському конкурсі сучасної української естрадної пісні «Юні голоси» [10, с. 3]. Частина пісень композитор написав для своєї доньки Тетяни, яка, продовжуючи музичні традиції родини і співаючи із трьох років, брала участь та неодноразово перемагала в багатьох фестивалях, зокрема всеукраїнських і міжнародних [11, с. 1]. Запалені всією Володимиром Музиченком юні зірочки,

сьогодні вже професійні музиканти, як-от Анастасія Янцур, Ірина Хом'як, Юлія Лев'юк.

Плідна робота митця неодноразово висвітлювалась у пресі та на телебаченні. Так, у газеті «Володимир вечірній» від 20 липня 2000 року було опубліковано пісню «До побачення, фестиваль!», написану В. А. Музиченком та присвячену фестивалю «Володимир-2000», яка згодом ще не раз виконуватиметься юними талантами.

У вересні 2000 року проводився конкурс на кращий музично-літературний твір, присвячений 850-річчю міста Устилуга, яке має тісний зв'язок із творчістю видатного композитора Ігоря Стравінського. Переможцями Другої премії в цьому конкурсі стали Володимир Музиченко та Валентина Трохимук за пісню «Все пам'ятають луги-береги».

За участь у Всеукраїнському конкурсі молодих виконавців «Володимир-2002» журі фестивалю нагородило Володимира Анатолійовича дипломами «Кращий композитор конкурсу» та «Композитор найкращої національно-патріотичної пісні» («Пісня про хліб»). Він також був відзначений як кращий композитор конкурсу, де виконувалося найбільше пісень у його аранжуванні. Зважаючи на ці події, В. Музиченко стверджував: «Розумієте, такі речі щодня не пишуться. У житті настає момент, коли починаєш інакше ставитися до таких цінностей, як Батьківщина, нація, матір, хліб. Вони виходять на перший план і пісні ці вічні» [3, с. 2].

Пісні в аранжуванні Володимира Анатолійовича звучали і продовжують звучати не лише на сценах Володимира-Волинського, а й за його межами. Так, пісню «Волинь» на слова талановитої поетеси Н. Гись неодноразово включали до свого репертуару різні волинські колективи, пісню «Учительський вальс» на слова Г. Ващук було опубліковано в газеті «Слово правди» (від 2 жовтня 2003 р.), вона часто звучить на міських мистецьких заходах, а також є улюбленою в репертуарі вокальної групи студентів Володимир-Волинського педагогічного коледжу ім. А. Ю. Кримського.

На Всеукраїнському конкурсі композиторів «Спалахи багаття», що проходив у Києві, в якому брали участь близько 460 професійних і самодіяльних композиторів, що представили понад 1600 музичних творів у чотирьох номінаціях, яскраво завітала зірка композитора-новатора та викладача Володимир-Волинської музичної школи Володимира Музиченка. На конкурс він представив пісню «На червоне» на слова місцевої поетеси Надії Гись. За умовами конкурсу визначалося чотири переможці. Одним із них і став Володимир Анатолійович, за що в березні 2008 р. у столиці отримав Диплом IV-го ступеня майстра-композитора в номінації «Свіжа танцювально-пісенна мелодія» Всеукраїнського конкурсу композиторських талантів «Спалахи багаття» 2007-2008 років [4, с. 13].

Багато років посиль В. А. Музиченко керує дитячим ансамблем «Музиченьки» у Володимир-Волинській ДМШ, в якому свого часу була солісткою і його донька Тетяна. Частина творів із репертуару композитора написані саме для цього колективу. «Музиченьки» і сьогодні активні учасники різноманітних мистецьких заходів і концертів, неодноразові переможці таких конкурсів, як «Калинова сопілка», «Волинська веселка» та ін.

Творчі здобутки керівника і композитора було відзначено відділом культури та Володимир-Волинською міською радою, зокрема він був нагороджений грамотами «За активну творчу діяльність» та «За вагомий особистий внесок у розвиток культури міста», отримував подяки від міського голови та дирекції школи за високу професійну майстерність, належну підготовку учнів до конкурсів.



Рис. 1

Найвагоміше серед написаного В. Музиченком – збірка фортепіанних творів «Осінь, зачекай...» [6] (див. рис. 1), видрукувана у видавництві «Волинська обласна друкарня»; збірка пісень «Рідна земля»; пісенні обробки для ансамблю; обробки українських народних пісень для бандури та гітари; обробки українських народних пісень для солістки і інструментального ансамблю тощо. У своїй творчості композитор передавав власні думки і переживання. Його музиці властиві ліричність, мелодійність, щирість і вишуканість у передачі найрізноманітніших настроїв і почуттів. Твори відзначаються неперевершеною емоційністю, різнобарв'ям гармонії, простотою викладу і глибиною художнього змісту.

Значну частину творчого доробку композитора займають аранжування пісень різних авторів – від аматорських до професійних. Ось як про це згадує сам В. Музиченко: «Незалежно від рівня автора, я завжди відчував відповідальність за долю пісні, яка значною мірою залежить від творчої праці аранжувальника».

Аранжовані ним пісні також увійшли до збірок християнських пісень: «Я знаю край» Миколи Ткачука (м. Луцьк, 2007 р.) та «Ти, мабуть, не маєш друга» (м. Луцьк, 2011 р.) Юрія Костюка.

Крім того, Володимиру Анатолійовичу належить більшість аранжувань дитячих пісень у збірці «Настуся» Анастасії Янцур (м. Рівне, студія «Камертон», 2003 р.), а пісня на слова Жанни Паніло «Останній подих» виконувалася в Ізраїлі на заходах, присвячених пам'яті жертв Голокосту на Володимирщині та в м. Гіватаїм, за що автор отримав вдячні відгуки від учасників заходу і тих, кому довелося пережити страшні роки Голокосту.

В. А. Музиченко ніколи не стояв осторонь усього, що відбувається в суспільстві. Він – людина із активною життєвою позицією, громадський діяч. Підтвердження цьому такий факт: у 2016 р. він був головою окружної виборчої комісії на виборах Президента України. В округ, окрім Володимир-Волинського району, входили Любомльський, Іваничівський райони і м. Нововолинськ. За сумлінне виконання обов'язків щодо організації підготовки та проведення загальнодержавних виборів та сприяння Центральній виборчій комісії у здійсненні нею передбачених Законодавством України повноважень отримав подяку від центральної виборчої комісії.

Володимир Анатолійович завжди переймався трагічною долею євреїв у роки Другої світової війни: «В історії нашого міста це найбільш трагічна сторінка. У роки Другої світової війни фашисти закатавали десятки тисяч євреїв. Лише декільком десяткам із чисельної громади міста, що проіснувала близько восьми століть, вдалося вижити. Єврейська сторінка в історії Володимир-Волинського незаслужено забута». Митець до сьогодні збирає різноманітні експонати, фотодокументи та матеріали для створення музейної експозиції, присвяченої цим трагічним подіям.



Рис. 2

Вихідців із Володимира-Волинського в Ізраїлі надзвичайно схвилювало те, що на їх батьківщині є людина, яка не лише опікується дорогими їм могилами, що збереглися на місці розстрілу, в селі П'ятидні, а й піднімає цю щемливу тему на сторінках місцевої преси. І ця людина – Володимир Музиченко. У зв'язку з цим він зазначає: «Перше вересня для Володимира-Волинського – не тільки День знань. У цей день у 1942 р. есесівські частини за підтримки місцевої поліції оточили єврейське гетто, зігнали всіх його в'язнів до вантажівок та розстріляли у трьох величезних ровах на околиці села П'ятидні».

В. А. Музиченко неодноразово звертався до керівництва міста і району з проханням вшанувати пам'ять жертв Голокосту і внести День пам'яті про ці трагічні події до календаря обов'язкових заходів міської ради. Він домігся паспортизації братських могил у с. П'ятидні, внаслідок чого це страшне місце отримало статус об'єкта історичної спадщини місцевого значення. За його ініціативи поряд із монументом було встановлено інформаційний щит, а на кожній із трьох братських могил – меморіальні плити.

Як очільник єврейської громади міста Володимир Анатолійович постійно виступає на мітингах із ушанування пам'яті жертв Голокосту, які, до речі, також почали проводитися з його ініціативи. Він ніколи не стояв осторонь проблеми вандалізму на могилах загиблих євреїв, коли «чорні археологи» регулярно розкопували братські могили жертв Голокосту: «І після 60-ти з лишком літ війна продовжується для тих, хто похований у полях, у відомих і невідомих могилах, хто засипаний в окопах, бліндажах і землянках... Їх кістки викидають із могил сучасні вандали» [7, с. 5].

«Володимир єврейський. Історія і трагедія єврейської громади м. Володимира-Волинського» (див. рис. 2) – саме таку назву має книга, над якою багато років працював В. Музиченко і яку було видано у ПрАТ «Волинська обласна друкарня» [5]. Студи увійшли спогади і свідчення колишніх жителів міста, увіковічнвши таким чином пам'ять страчених лише за те, що були народжені єврейськими матерями [9, с. 5]. Рецензію до книги написав Михайло Гаухман [14].

Прізвище В. А. Музиченка також внесено до книги М. Веремчука «Володимир-Волинська енциклопедія» [1, с. 164].

В. Музиченко як очільник Володимирської єврейської громади ініціював і втілював у життя ідею створення пам'ятника жертвам Голокосту (див. рис. 3), невпинно убієнним фашистами впродовж 1942-1943 років.

За ініціативи В. А. Музиченка на телеканалі «АТМ Володимир» було знято фільм «Плач, мамо...» (2005 р.), присвячений темі Голокосту на Володимирщині, та «І дай у вічності нове ім'я» (2007 р.) – про Праведників народів світу, що рятували від смерті євреїв.

В. А. Музиченко завжди цікавився питаннями виховання молоді. Він – активний учасник зустрічей зі студентами й учнівською молоддю Володимира-Волинського.

Незабутньою стала для Володимира Музиченка поїздка в квітні 2017 р. до США, куди його як письменника-краєзнавця запросив Український дослідницький інститут Гарвардського університету (м. Кембридж) [12].

На симпозіумі краєзнавець презентував уже згадану нами книгу «Володимир єврейський»,



Рис. 3

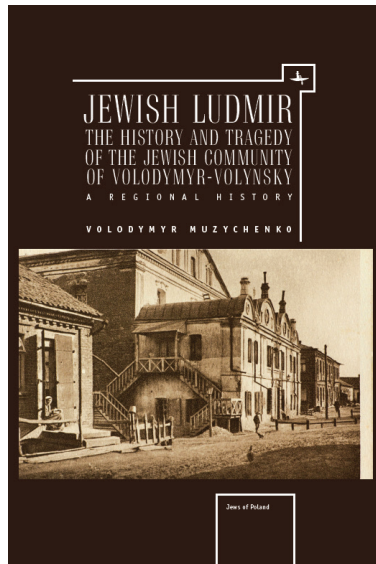


Рис. 4

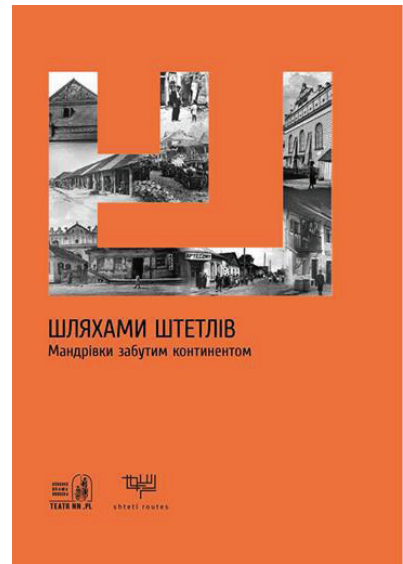


Рис. 5

перекладену англійською – «Jewish Ludmir: The History and Tragedy of the Jewish Community of Volodymyr-Volynsky» (див. рис. 4) [15]. Коли автора запитали, про що ця книга, він відповів: «Моя книга про людей і для людей, а не про євреїв і для євреїв. Писав без політичних аспектів, бо саме недолуга політика і призводить до людських трагедій. Візит у США і сама доповідь мали виключно гуманістичну мету».

Нещодавно у Польщі вийшов туристичний путівник «Шляхами штетлів. Мандрівки забутим континентом» (див. рис. 5), у написанні якого у складі авторського колективу брав участь і В. А. Музиченко як автор розділу про місто Володимир-Волинський. До путівника увійшли розповіді про міста Польщі, Білорусії та України, де мешкали колись великі єврейські громади. Презентація путівника відбулася у Рівненській обласній універсальній науковій бібліотеці [13].

**Висновок.** Володимир Анатолійович Музиченко – талановитий сучасний композитор й аранжувальник, викладач, письменник, дослідник та громадський діяч, який зробив вагомий внесок у розвиток культури Волині загалом та міста Володимира-Волинського зокрема. Він постійно сприяє популяризації української пісні, розвитку культури Волині, використовує її як інструмент виховання патріотизму та духовності в школярів і молоді. Своєю творчістю і власною активною життєвою позицією демонструє гідний приклад відповідальності за долю країни та її майбутнє, сприяє естетичному й патріотичному вихованню молодого покоління.

### СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Веремчук М. Володимир-Волинська енциклопедія (ескорт) / М. Веремчук. – Луцьк : Редакційно-видавничий відділ Луцького націон. техн. ун-ту, 2011. – С. 164.
2. Гусюк Л. Викладач і аранжувальник / Л. Гусюк // Слово правди. – 2000. – № 91 (14 листопада). – С. 2.
3. Гусюк Л. Любов до України починається з пісні / Л. Гусюк // Слово правди. – 2002. – № 67 (20 серпня). – С. 2.

4. Михальчук А. Іскра Музиченка у «Спалахах багаття!» / А. Михальчук // Слово правди. – 2008. – № 23 (20 березня). – С. 13.

5. Музиченко В. Володимир єврейський. Історія і трагедія єврейської громади м. Володимира-Волинського / В. Музиченко. – Луцьк : ПрАТ «Волинська обласна друкарня», 2011. – 256 с.

6. Музиченко В. Осінь, зачекай... П'єси для фортепіано / В. Музиченко. – Луцьк : ПрАТ «Волинська обласна друкарня», 2011. – 28 с.

7. Музиченко В. Хто зупинить мародерів? / В. Музиченко // Волинь. – 2011. – № 53 (17 травня). – С. 5.

8. Музиченко Л. Пізнавальний інтерес та його формування засобами сучасної авторської пісні / Л. Музиченко // Українська наука в мережі Інтернет: матеріали II Всеукр. наук.-практ. інтернет-конфер. (Київ, 26-28 лют. 2007 р.). – 2007. – Ч. 1. – С. 28–29.

9. Надюкова І. Вічна пам'ять жертвам Голокосту / І. Надюкова // Слово правди. – 2014. – № 18 (1 травня). – С. 5.

10. Надюкова І. Камертони любові / І. Надюкова // Слово правди. – 2004. – № 103 (23 грудня). – С. 3.

11. Нестерук Л. Вернісаж юних Володимирських талантів / Л. Нестерук // Регіональна газета Володимир-Волинського району і міста Нововолинська. – 2002. – № 30 (25 липня). – С. 1.

12. Федонюк С. Українці та євреї: йти у майбутнє разом / С. Федонюк // Волинські новини. – 2017. – № 19 (18 травня). – С. 18.

13. Шляхами штетлів. Об'єкти єврейської культурної спадщини в транскордонному туризмі. – Люблін : Центр «Брама Гродзька – Театр NN» – С. 370–376.

14. Judaica Ukrainica. (2012). Гаухман Михайло. Рецензія. *Liber annuus*. The Publishing Center of Kyiv-Mohyla Academy, 2012. Vol. 1. – С. 447–455 [in Ukrainian].

15. Muzychenko Volodymyr. (2015). Jewish Ludmir: The History and Tragedy of the Jewish Community of Volodymyr-Volynsky: A Regional History. – Boston : Academic Studies Press. – 378 p. [in USA].

Дата надходження до редакції: 23.02.2018 р.